

מוסדות
**דרבי
תורה**

בנשיאות מרן הגאון
רבי **אשר וייט שליט"א**

שיעור מרן הרב שליט"א

קונטרס שבועי

אגדה

עמך עמי ואלקיך אלקי

הלכה

בדברי חט"ז שאין ביד חכמים
לאסור את המפורש בתורה להיתר

פרשת במדבר תשפ"ד

שנה כ"ה - קובץ כ"ט [תתפ"ד]

יד"ל ע"י מכון "מנחת אשר"

כל הזכויות שמורות

עריכה והוצאה לאור ע"י
מכון "מנחת אשר"

להפצת תורתו של
מו"ר הגאון רבי אשר וייס שליט"א

רחוב אהרון אשכולי 109
ירושלים

המען למכתבים:
ת.ד. 23170

Email: info@minchasasher.com

פרשת במדבר

בדברי הט"ז שאין ביד חכמים לאסור את המפורש בתורה להיתר

"תניא רבי אליעזר בן יעקב אומר שמעתי שבית דין מכין ועונשין שלא מן התורה, ולא לעבור על דברי תורה, אלא כדי לעשות סייג לתורה. ומעשה באחד שרכב על סוס בשבת בימי יונים. והביאוהו לבית דין וסקלוהו. לא מפני שראוי לכך, אלא שהשעה צריכה לכך. שוב מעשה באדם אחד שהטיח את אשתו תחת התאנה, והביאוהו לבית דין והלקוהו, לא מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך" (סנהדרין מ"ו ע"א).

"ולא לעבור על ד"ת וכו'. קשה מהי תיתי שיעברו על ד"ת. ונ"ל דאף שיש כח לחכמים לאסור המותר מדברי תורה, היינו דוקא בדבר שאינו מפורש לא לאיסור ולא להיתר דאז הוא מותר ממילא, בזה יש כח לחכמים להחמיר, משא"כ בדבר מפורש בפסוק להיתר, כגון היתר הנאה מן חלב דמפורש בקרא, בזה אין כח לחכמים לאסור, על כן אמר ולא לעבור על ד"ת, שבדברי תורה מפורש מיקרי עובר על ד"ת, וביו"ד סימן קי"ז [סק"א] הארכתי בזה ע"כ" (ט"ז חו"מ סימן ב').

ידועים דברי הט"ז שחידש בשלש מקומות שאין ביד חכמים לאסור את המפורש בתורה להיתר, ובדרך זה פירש את מה שאמרו במס' סנהדרין שבית דין מכין ועונשין שלא מן הדין, אך לא לעבור על דברי תורה, ולכאורה תימה מאי קמ"ל שאין בי"ד עוברים על דברי תורה, אלא קמ"ל דאף לחומרא אין בידם לתקן לעבור על דברי תורה, עי"ש.

אך פירוש זה מחודש ורחוק, ורש"י מפרש את דברי הגמ' כפשוטן שאין רשות בידם לבדות מלבם עונש לשאינו חייב אלא כאשר השעה שצריכה לכך לעשות סייג לתורה, עי"ש.

בדברי ה"ז שאין ביד חכמים לאסור את המפורש בתורה להיתר

ובהלכות שופר (או"ח סימן תקפ"ח סק"א) כתב ליישב בדרך זה מה שהקשה הרא"ם בתקנת חז"ל שאין תוקעין בשופר בר"ה שחל בשבת מחשש שמא יעבירונו ד' אמות ברשות הרבים, ולמה לא חששו בכל ראש השנה שמא יתקן כלי שיר, ותירץ שאין ביד חכמים לבטל לגמרי מצות התורה המפורשת דתקיעת שופר, אבל כשאסרו לתקוע בשבת לא ביטלו את המצוה לגמרי.

ועוד כתב לפי דרכו ליישב קושיית הראשונים למה לא אסרו את המילה בשבת מחשש שמא יעבירונו ד' אמות ברשות הרבים, וכתב דכיון דילפינן מקרא "וביום השמיני ימול בשר ערלתו" אפילו בשבת, אין ביד חז"ל לאסרו.

וחידוש יש בתוספת זו, דאף שלא מפורש בתורה שמילה דוחה שבת, אלא שכך דרשו מקרא, גם בכהאי גוונא אין ביד חז"ל להחמיר מה שלמדו מן הפסוק להקל.

ועוד בו שלישיה ביו"ד (סימן קי"ז סק"א) כתב דאיסור סחורה במאכלות אסורות הוי מדרבנן, והקשה מדברי התוס' בסוכה (ל"ט ע"א ד"ה וליתב) דבהכרח אין איסור סחורה אלא בקונה ומוכר כדי להרוויח אבל אין איסור למכרו באקראי דהרי להדיא כתיב בנבילה "או מכור לנכרו", ואת"ל דאיסור סחורה אינה אלא מדרבנן, מה ראייה יש ממאי דכתיב, וע"כ דאין כח ביד חכמים לאסור את המפורש בתורה להיתר.

והנה הלבוש כבר הקדים את ה"ז בסברא זו (סימן תקפ"ח סעיף ה') בביאור למה לא אסרו את המילה בשבת ויו"ט, וז"ל:

"אבל לי נראה שאין כאן קושיא כלל, דשאני מילה שבפירוש ריבתה התורה ביום השמיני אפילו בשבת, ולא רצו חכמים לעבור עליה משום גזירותן כדי להעמיד דבריהם במקום שמצוה התורה בפירוש לעשותה בשבת, מה שאין כן בשופר ואתרוג וכיוצא בהן שלא רבתה התורה בפירוש יום השבת, אלא כתבה סתמא ושבת אינו אלא ממילא משמע, וגזרו בהן חכמים בשב ואל תעשה להעמיד דבריהם".

ותרי דיוקא איכא למידק מלשון הלבוש:

א. רק במקום שיש מצוות התורה לא רצו חכמים לאסור נגד מצוות ה', אך אפשר דבמקום שמפורש בתורה היתר ולא מצוה, אין מניעה לאסור.

בדברי ה"ז שאין ביד חכמים לאסור את המפורש בתורה להיתר

ב. אין זה משום שאין ביד חכמים לאסור את המפורש בתורה להיתר, אלא שלא רצו לעשות כן, אף שבידם הדבר.

וכך משמע אף בלשון ה"ז בהל' שופר, אך מדבריו ביו"ד לגבי איסור סחורה למדנו שהדברים אמורים לא רק במצווה המפורשת בתורה כשופר בראש השנה ומילה בשבת, אלא אף בהיתר המפורש בתורה כמכירת נבילה לנכרי. ועוד מפורש בלשון ה"ז שם שאין כח ביד חכמים לאסור את המפורש בתורה להיתר, ודו"ק בזה.

וכבר העירו האחרונים שדברי ה"ז לכאורה מפורשים בתוס' בב"מ (ע' ע"ב ד"ה תשיך).

דהנה בב"מ שם אמרו דאפילו הנוטל רבית מן הנכרי נכסיו יורדים לטמיון, וכדכתיב "מרבחה הונו בנשך ותרבית לחונן דלים יקבצנו", והקשו בגמ':

"איתיביה רבא לרב נחמן לנכרי תשיך, מאי תשיך לאו תשוך, לא, תשיך".

וכתבו התוס':

"וא"ת ומאי פריך מהאי קרא הא לא אסור אלא מדרבנן גזירה שמה ילמוד ממעשיו כדאמרינן בסמוך וי"ל דהכי פריך מהאי קרא כיון דאמר רחמנא לנכרי תשיך לא היה להם לחכמים לאסור".

הרי דאין החכמים אוסרים מה שיש בו מצוה מן התורה.

ובשו"ת נודע ביהודה (תניינא יו"ד סימן ס"ב) הקשה על דברי ה"ז ממה שחכמים אסרו להלוות לנכרי ברבית אף במפורש בתורה לנכרי תשיך, (ולקמן נדון במה שתירץ הנודע ביהודה). ובהג"ה מהג"ר שמואל בן הנוב"י כתב שנשאל מהג"ר בצלאל רנשבורג שתי הערות:

א. הלא למסקנת הגמ' אין מפורש בתורה שמותר להלוות לגוי ברבית אלא שמותר ללוות ממנו ולשלם לו רבית, ועוד שדברי ה"ז מפורשים בתוס'. ותירץ לו הגר"ש תרי פירוקא, שיטת הרמב"ם (ספר המצוות מצ"ע קצ"ח והל' מלוה ולוה פ"ה ה"א) דבאמת יש מצוות עשה להלוות לגוי ברבית, ובאמת הכתוב מתפרש להתיר ולצוות להלוות לגוי ברבית.

בדברי ה"ז שאין ביד חכמים לאסור את המפורש בתורה להיתר

ומדברי התוס' לא שמענו אלא שאין חז"ל אוסרים את המפורש בתורה למצוה, והט"ז חידש שהוא הדין במפורש בתורה להיתר.

וכבר מצינו כל זה בתשובה מנומקת מהגר"ש להגר"ב בשו"ת שיבת ציון (סימן ל"ג), עי"ש.

ועוד מצינו מקור לדברי ה"ז מדברי התוס' בב"מ (ס"ד ע"א ד"ה ולא ישכור) לגבי מה שאמרו (ערכין ל"א ע"א) דהמוכר בית בבתי ערי חומה שבידו לגאול את ביתו "הרי זו רבית גמורה אלא שהתורה התירתו", וכתב התוס' לפי ר"ת "רבית גמורה היא מדרבנן ולפי שהתורה התירה בהדיא לא רצו להעמיד שם חכמים דבריהם".

הרי שחכמים לא רצו לאסור במקום שהתורה התירה.

ואף מדברי התוס' יש לדקדק דאף במקום שהתורה התירה לא רצו חכמים לאסור אף בדבר שאין בו מצוה, ואין זה משום שאין כח בידם אלא משום שלא רצו להעמיד דבריהם.

הרי לן מקור לדברי ה"ז והלבוש מדברי התוס' בג' מקומות, בסוכה ובב"מ.

ועוד מצינו בתוס' רבינו פרץ בפסחים (כ"ג ע"א) כדברי ה"ז, במה שהקשו לרב אבוהו דכל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אף איסור הנאה במשמע, והקשו בגמ':

"והרי שרצים, דרחמנא אמר שקץ הוא לא יאכל, ותנן צידי חיה ועופות ודגים, שנזדמנו להם מינין טמאין מותרין למוכרן לנכרים. שאני התם, דאמר קרא לכם שלכם יהא. אי הכי, אפילו לכתחלה נמי, שאני הכא, דאמר קרא יהיו בהוייתן יהו".

ופירש רבינו פרץ דכיון דכתיב לכם להתיר שרצים בהנאה אי אפשר שאסרו חכמים נגד המפורש בתורה להתירא, ותירצו בגמ' דבאמת איסור סחורה דאורייתא היא מדכתיב "יהיו בהוייתן יהו".

הרי לן אף מדבריו שאין החכמים אוסרים את המפורש בתורה להיתר.

והגרעק"א צמצם כלל זה יותר (שו"ת קמא סימן ע"ד ותניינא סימן ל"ב) דאף אם נאמר שיש ביד חכמים לאסור את המפורש בתורה להיתר, מ"מ ודאי שאינם דורשים

בדברי ה"ז שאין ביד חכמים לאסור את המפורש בתורה להיתר

אסמכתא להסמיק איסוריהם על הפסוקים במקום שמפורש להיתר בפסוק אחר, וכאיסור סחורה שדרשו מן הפסוק לאסור, והלא כתיב או מכור לנכרי, עי"ש.

ומלבד כל הנ"ל יש להעיר דלכאורה דברי ה"ז מפורשים בלשון השו"ע (יו"ד סימן קי"ז סעיף א')::

"כל דבר שאסור מן התורה, אף על פי שמותר בהנאה, אם הוא דבר המיוחד למאכל אסור לעשות בו סחורה, (או להלוות עליו ואפילו לקנותו להאכילו לפועליו עובדי כוכבים אסור) חוץ מן החלב, שהרי נאמר בו יעשה לכל מלאכה".

הרי לן דכיון דכתיב בחלב יעשה לכל מלאכה נמנעו חכמים לאסור בו הסחורה, ותמוה לי שכל גדולי האחרונים לא העירו הערה זו.

ב

ביסוד הדברים

והנה יש לעיין ביסוד הדברים, דיש לפרש בשתי דרכים:

א. אכן אין ביד חכמים לאסור את המפורש בתורה למצוה או אף להיתר, דאין כחם של חכמים בלתי מוגבל, ולא נמסר בידם אלא לעשות סייג לתורה במה שאינו מפורש בתורה לא לאיסור ולא להיתר, אבל כאשר דבריהם סותרים את תורת ה' תמימה שנמסרה בסיני דבריהם בטלים ומבוטלים.

וכך משמע מלשון ה"ז (באו"ח ובחו"מ שם) דאם יבואו לאסור נגד המפורש בתורה אין זה סייג לתורה אלא עבירה על דברי תורה, ועל זה אמר לא לעבור על ד"ת אלא לעשות סייג לתורה.

וכבר ביארתי במק"א דמה שמפורש בתורה כחו גדול ממה שאינו מפורש בתורה, אף שגם הוא מדאורייתא, עיין מנחת אשר דברים (סימן מ"ב).

ב. באמת אין גבול וסייג לדברי חכמים ונמסר בידם לפרש ולבאר, לתקן ולגזור כל דבר ובלבד שכוונתם לשם שמים לעשות סייג לתורה ולחזק את בדק הבית.

בדברי ה"ז שאין ביד חכמים לאסור את המפורש בתורה להיתר

אלא שבעומק בינתם ורוח קדשם החליטו שאין זה ראוי לאסור את מה שהתורה התירה בפירוש, ואכן כך משמע מדברי גדולי האחרונים שכתבו בזה כמה סגנונות, ואפרש.

הנה כתב בשו"ת מכתם לדוד להגר"ד פרדו (יו"ד סימן י"ד) דרך כאשר מצוות התורה תתבטל לגמרי אמרו שחכמים אינם אוסרים, ובביאור הדברים כתב במתק לשונו:

"וחילוק זה הדעת מקבלתו בסבר פנים יפות דלאו אורח ארעא לאסור לגמרי מאי דשרי רחמנא להדיא דחברותא כלפי שמיא מי איכא. ומה גם דלא מקיימא גזרתם להמון ישראל דמדשמעי בי כנישתא דברים שבכתב קלא דלא פסיק בכחא דהיתרא תו אי אתה רשאי לאומרם בע"פ לא כן הדבר אלא אסיר לכו מי יוכל ומי יחוש הא ודאי לא צייתי לן ומיהזי כחוכא ואטלולא. אך בהיות הדבר על הדרך האמור ניחא דלא גזרו רבנן אלא היכא דאין נמשך מגזרתם ביטול ההיתר בכללו והשתא בכי הא פתח פתוח לעיני העם ויאמר נא ישראל דאע"ג דבתורה שבכתב בא ההיתר סתום רבנן מיהא קבלו בע"פ דקרא לא מתוקם אלא בכה"ג ומקבלי מינן דרך משל כשגזרו ח' שלא להלוות לנכרי יותר מכדי חייו אם יבאו ההמוניים וידרכון קשת לאמר והא קרא כתיב לנכרי תשיך יקבלו הרובים את תשובתם רבנן מוקמי לקרא דאיירי בכדי חייו לבד ותו לא".

הרי שבתחלה כתב דאין זה מדת דרך ארץ לאסור את מה שהתירה תורה, ושוב כתב שחששו שדבריהם לא יתקבלו על ההמון בהיותם סותרים דברי תורה.

וכעין זה כתב בשו"ת בנין עולם (יו"ד סימן י') שחששו חכמים שלא יהיו דבריהם תמוהים לרבים ויוציאו לעז על חכמים שעוברים על לאו דלא תוסיף עליו, עי"ש.

ובפרי תואר לבעל אור החיים הק' (יו"ד סימן קי"ז סק"ב) כתב:

"ויש לך לדעת דהעליתי מישובי דכמה סוגיי דכל דלא אסרה תורה ולא התירה מצו רבנן לאסור אבל כל דנחת קרא להכי למשרי לא מצו רבנן למעקר דבר תורה וגם כיון דהתורה שרא ליה בהדיא לאו אורח ארעא למסרי".

וזה כעין דרכו הראשונה של המכתם לדוד.

בדברי ה"ז שאין ביד חכמים לאסור את המפורש בתורה להיתר

ובשו"ת טוב טעם ודעת (מהדו"ק סימן כ"ב) כתב לדחות את מי שרוצה לחלק בין דבר המפורש להיתר ובין דבר המפורש למצוה, וכתב:

"אך הכוונה הוי דגנאי הוא לתורה להיות מפורש בו היתר מה דחז"ל אסרוהו ומשום כבוד התורה נגעו בהו, א"כ מה לי אם הוי דבר היתר או חיוב".

הרי שלא לכבודם חששו חכמים אלא לכבודה של תורה.

ולפי כל הטעמים הללו נראה שאין זה משום שאין כח בידם לאסור אלא משום שלא ראו לנכון לאסור, ודו"ק בכל זה.

ג

ורבים מן האחרונים הקשו על ה"ז מרבית לנכרי דמפורש בתורה לנכרי תשיך ואסרוהו חכמים, ובמכתם לדוד ובנודע ביהודה (שם) תירצו דכיון שהתירו לתלמידי חכמים, והתירו לכל אדם בכדי חייו אין כאן ביטול גמור של מה שכתבה תורה ובכהאי גוונא אין בזה קפידא, וזה כעין דברי ה"ז במה שאסרו תקיעת שופר בראש השנה שחל להיות בשבת אבל לעולם יתקעו בשופר בראש השנה שאינו בשבת.

ויש מן האחרונים שהקשו על ה"ז מחרם דרבינו גרשום שאסר לישא שתי נשים אף שמקרא מלא דיבר הכתוב "כי תהיינה לאיש שתי נשים", ותירצו בכמה דרכים:

א. בשו"ת חתם סופר (ח"ו סימן נ"ב) כתב דרבינו גרשום לא אסר לישא שתי נשים אלא החרים את העושה כן ואין דין חרם כדין איסור. וכ"כ בשו"ת טוב טעם ודעת להגרש"ק (מהדו"ק סימן כ"ב).

ובשו"ת שמן רקח (ח"ב חו"מ סימן פ"ה) כתב יתירא מזו דיש להקשות מהמבואר ביבמות (ל"ט ע"ב) דמתחילה שהיו מכוונים לשם שמים, מצוות יבום קודמת למצוות חליצה, ועכשיו שאין מכוונים לשם מצוה, מצוות חליצה קודמת למצוות יבום, הרי שאסרו את המפורש בתורה להיתר, וע"כ דכל שנשתנו הנסיבות ונשתנה הענין נמסר הדבר לחכמים לעשות סייג לתורה, ואף לשיטת ה"ז נמסר דבר זה לחכמים, והוא הדין בחרם דרבינו גרשום שמאור הגולה שקל ומצא בזמנו שהיות לאיש שתי נשים מביא לידי קטטה, נמסר הדבר לחכמים לתקן ולהחמיר.

בדברי ה"ז שאין ביד חכמים לאסור את המפורש בתורה להיתר

ולא הבנתי ראייתו כלל, דבאמת ביבום וחליצה אין הדבר תלוי כלל בזמן אלא בטוהר לבב, ואף בימי קדם כל שאין האדם מכוון לשם שמים מצות חליצה קודמת, ואין כאן לא איסור ולא שמתא ולא נידוי אלא הוראת הלכה, משא"כ בחרם דרבינו גרשום שתיקן תקנה וחרם לאסור את המפורש בתורה.

אך בגוף הסברא וכעין דבריו כתב בשו"ת פני מבין (או"ח סימן קס"ח) לגבי מה שאסרו פת עכו"ם אף שמפורש בתורה (דברים כ"ג ה') "על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים", דכיון שראו חכמים בזמנם שאם יאכלו מפתם יש לחשוש לבנותיהם עמדו וגזרו, עי"ש.

ועוד כתב שם בטוב טעם ודעת לפי דרכו דיסוד הלכה זו משום בזיון התורה, וכיון דלא כתיב להדיא שמותר ואין הכתוב מדבר אלא בדיעבד "כי תהינה לאיש", ועוד דלהדיא כתיב "והאחת שנואה", הרי שאין המדובר במצב ראוי והגון, וממילא אין בזיון לתורת משה, עי"ש.

ובשו"ת מנחת אלעזר (ח"א סימן ס"ב) כתב דמטעם זה לא אסר רבינו גרשום אלא עד סוף שנת האלף השישי כמבואר בכמה ראשונים. ודבריו דחוקים, דמה לן אם גזר לאלף שנה או פחות.

ובכל עיקר הקושיא לכאורה לק"מ, דלא מפורש בתורה כלל דהני שתי נשים נשואות לאיש בבת אחת, דהלא בדיני ירושה מיירי קרא, ואפשר שנשא אשה שנואה ואשה אהובה בזו אחר זו, אלא דמכיון דפשיטא לן שאין בזה איסור תורה הפסוק מתפרש אף בנשואים לו בבת אחת, אבל אין זה מפורש כלל.

אך בדברי הנביא ישעיהו מפורש להדיא דאף בבת אחת מותר לאיש לישא שתי נשים ובמפורש (ישעיהו ד' א'):

"והחזיקו שבע נשים באיש אחד ביום ההוא לאמר לחמנו נאכל ושמלתנו נלבש רק יקרא שמך עלינו אסף הרפתנו".

אך אין כל הכרח שדברי הלבוש והט"ז אמורים אף על דבר המפורש בנביא, ולכאורה אין הדברים אמורים אלא במה שמפורש בתורת משה רבינו. אך יש לעיין בכסף משנה (הל' מלכים פ"ג ה"ז) שכתב דאף שגזרו חכמים שמלכי ישראל אינם דנים (סנהדרין י"ח ע"א) מלכי בית דוד אינם בכלל הגזירה (כמבואר שם י"ט ע"א), ומותר

בדברי ה"ז שאין ביד חכמים לאסור את המפורש בתורה להיתר

להם לשבת בדין כמו שאמרו בגמ' שם שלמדו כן מדכתיב (ירמיהו כ"א י"ב) "בית דוד כה אמר ה' דינו לבקר משפט והצילו גזול מיד עושק פן תצא כאש חמתי ובערה ואין מכבה מפני רע מעלליהם מעלליכם", ומשו"כ לא אסרו עליהם לדון כיון שבפירוש נצטוו לדון. הרי דאף במה שנאמר בקרא בנביא לא רצו חכמים לסתור את מה שנאמר בכתבי הקודש.

אך באמת מפורש בתורה שאכן מותר לאדם לישא שתי נשים בבת אחת, דהלא נצטווה מלך ישראל (דברים י"ז י"ז) "ולא ירבה לו נשים", הרי דלאחרים מותר.

ועוד נחלקו האחרונים האם יש תוקף במנהג לאסור את המפורש בתורה להיתר, וכהא דאסור לבעול עם דם טוהר שמפורש בתורה שמותרת לבעלה ובנות ישראל החמירו על עצמם (ברכות ל"א ע"א), וכן מצינו ביום טבוח שמפורש בתורה שמותר במלאכה ונהגו שלא לעשות מלאכה, דכיון שאינו אלא מנהג וכמ"ש הרמב"ם (הל' כלי המקדש פ"ו ה"י) נהגו להחמיר אף נגד המפורש בתורה, כך כתב ביד מלאכי (סימן רצ"ה), וכ"ה בצמח צדק (ח"ב פסקי דינים למס' סנהדרין דף י"ט).

אך בשו"ת בנין עולם שם כתב שאין לחלק בין מנהג לאיסור ממש, עי"ש.

ויש מגדולי האחרונים שחלקו על עיקר דברי ה"ז והקיפו אותו בקושיות רבות, עיין שו"ת חות יאיר (סימן קמ"ב) ושער המלך (הל' יסודי התורה פ"ה ה"ב), עי"ש.

עמך עמי ואלקיך אלקי

עמך עמי ואלקיך אלקי

הנה מנהג ותיקין לקרוא מגילת רות בחג השבועות יום קבלת התורה, והטעם פשוט, כי ביום הזה נהיית לעם לה' אלקיך. ביום נשגב זה נכנסו אבותינו לברית וחסו תחת כנפי השכינה כשכפה עליהם הר כגיגית. וכך בכל שנה ושנה חייב אדם לראות את עצמו כאילו ביום הזה נכנס הוא לברית עם ה' אלקיו.

והנה הלום ראיתי ב"צו וזירוז" להצה"ק מפיסצנא רבי קלונימוס קלמן שפירא הי"ד שהשיח את לבו בינו לבין קונו, וכה הם דבריו הקדושים הרושפים רשפי אש שלהבתיה: רבש"ע רוצה אני בכל לבי לתת לך משהו, משתוקק אני להתקרב אליך ולעשות לך נחת רוח. מה אתן לך ומה אוסיף לך? האלמד תורה, הלא זה עידן ועידנים שלומד אני בכל כחי. האוסיף להתפלל, הלא מאז ומקדם משתדל אני בכל כחי בעבודת התפילה ... הלוואי ויכלתי להתגייר, אך מה אעשה ונולדתי יהודי!

וכאשר קראתי לראשונה את המיית לבו הטהור זלגו עיני דמעות. נפשו הסוערת והרוגשת באש קודש של אהבת ה' לא תדע שובע כי אם בגירות. משתוקק הוא להתגייר, לנתק לחלוטין את עבותות העבר וליכנס לברית כקטן שנולד. אך מה אוכל לעשות ונולדתי יהודי.

ולעצמי חשבתי, ושמא גם יהודי יכול להתגייר. למול אינו יכול דהלא כבר נימול ואביו קיים בו "וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים כאשר צוה אותו אלקים" (בראשית כ"א ד). לטבול אינו יכול, דאין זו טבילת גירות אלא טבילת טהרה בעלמא. אך שמא בידו לפחות לקבל עול המצוות כולן, שמא עליו לעמוד לפני השופט כל הארץ מלך המשפט כדרך שהגר מתייצב לפני בי"ד ולקבל עול התורה והמצוה. וכשם שהגר המקבל כל התורה חוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו (בכורות ל' ע"ב), כך על כל אחד ואחד לעמוד ביום הזה לפני הקב"ה, להקדים נעשה לנשמע ולקבל על עצמו כל התורה כולה ללא שיור וללא סייג.

הלא בחיי היום יום, רגילים אנו לדקדק עד קצה במצוות מסוימות

עמך עמי ואלקריך אלקי

ולהתעלם לחלוטין ממצוות אחרות, זה בכה וזה בכה, יש מי שמקפיד עד מאד במצוות שבין אדם למקום ויזלזל במצוות שבין אדם לחבירו, ויש מי שינהג להיפך, כאילו ניתנה לנו הבחירה לומר שמועה זו נאה ושמועה זו אינה נאה. לא כך הגר הבא ליכנס לברית, אין בידו לבחור בין מצוה למצוה ואף אם ירצה להוציא מצוה אחת מן הכלל, מצוה אחת מתוך התרי"ג אין מקבלין אותו.

הבה נצייר בדמיוננו ובעיני רוחנו גוי שבא להתגייר וכאשר אב בית הדין פונה אליו ושואל האם מקבל אתה על עצמך את כל התורה כולה, עונה הוא בשפה רפה "כמוך, כמו האב"ד". וכאשר גוער בו האב"ד "באר דבריק ופרש כוונתך" אומר הגר בבושת פנים ותוך כדי בקשת מחילה וסליחה "כמדומה אני שאתמול שמעתי בבית המדרש שמורנו האב"ד דיבר לשה"ר או רכילות ובאופן הזה יכול גם אני ליכנס לברית ולהתגייר". אב בית הדין ייאלץ לכבוש את פניו בקרקע ברוב בושה וכלימה ולומר אמנם ראוי אתה להיות אב"ד אבל אין אתה ראוי להיות יהודי! כדי להצטרף לכלל ישראל ולחסות תחת כנפי השכינה צריך אתה לקבל כל התורה כולה.

ונראה אפוא דגם יהודי יכול להתגייר, וצריך להתגייר. לעמוד לפני מלך המשפט השופט כל הארץ ולקבל על עצמו עול המצוות כולן, ללא שיור וללא גרעון.

וביום הקדוש והנשגב הזה שבו נכנסו אבותינו לברית, הקדימו נעשה לנשמע וקבלו עול מלכות שמים באהבה, כך על כל אחד ואחד לראות את עצמו כאילו זה עתה עומד הוא להיכנס לברית ולקבל עול מלכות שמים באהבה.

נר זיכרון

לעילוי נשמת

הרה"ח משה בן
מוה"ר יוסף דוד ז"ל
נלב"ע כ"ז סיון תשמ"ז

מרת מלכה מחלה בת
הר"ר מרדכי זיסקינד ז"ל
נלב"ע ג' אייר תשס"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנו ידידנו עוז
הר"ר דוד הגר הי"ו
לום אנג'לס

